

POJAVLJANJE SOKOLA SELCA *Falco peregrinus* IN KRAGULJA *Accipiter gentilis* V LJUBLJANI

The occurrence of Peregrine Falcon *Falco peregrinus* and Goshawk *Accipiter gentilis* in Ljubljana (C Slovenia)

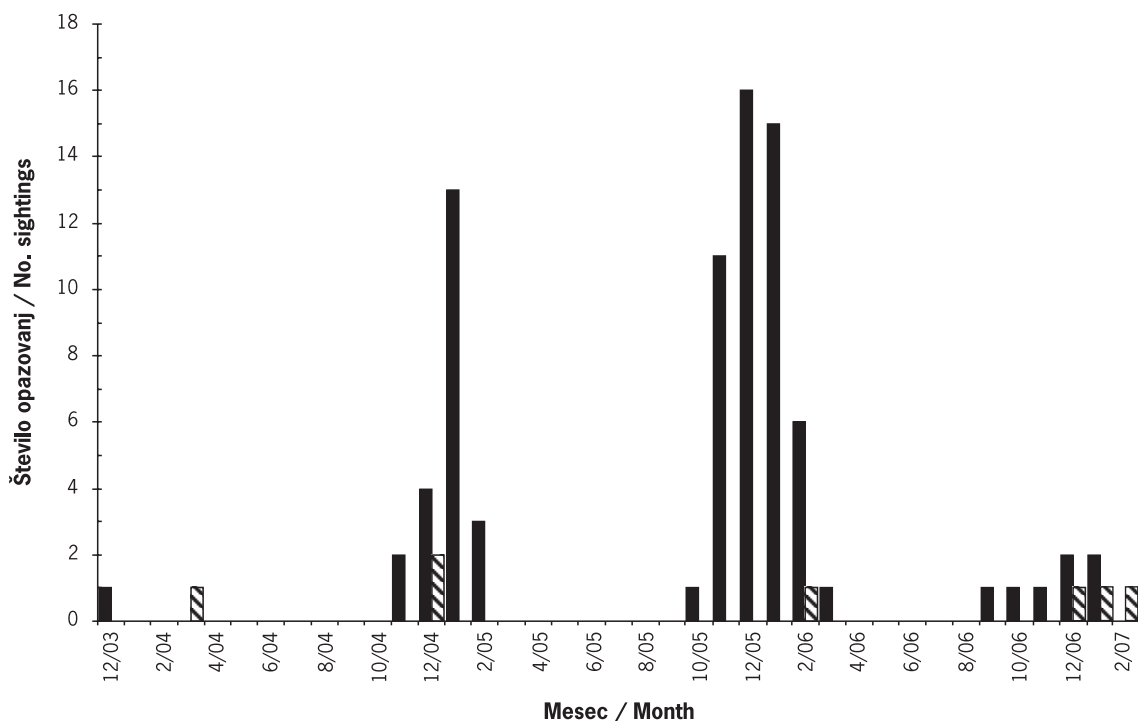
JERNEJ FIGELJ

DOPPS–BirdLife Slovenia, Tržaška 2, SI-1000
Ljubljana, Slovenija, e-mail: jernej.figelj@dopps.si

V Sloveniji gnezdi 60 do 80 parov sokolov selcev *Falco peregrinus* (BIRDLIFE INTERNATIONAL 2004). Najbliže Ljubljani gnezdiijo na severnih obronkih Krimskega hribovja, v Polhograjskih Dolomitih in, proti vzhodu, pri Litiji (T. MIHELČ *osebno*). Na Ljubljanskem barju, kamor se prihaja prehranjevat, je sokol selec celoletni gost (TOME *et al.* 2005).

Vse osebkke sem opazil iz domačega stanovanja na Tržaški c. 49 in v neposredni okolici (npr. na poti v bližnjo trgovino). Opazoval sem z daljnogledom Pentax 8x42, teleskopom Svarowski 30x80 in tudi brez optičnih pripomočkov. Beležil sem datum, vrsto in, če je bilo le mogoče, starost in spol. Upošteval sem le osebkke, ki sem jih določil vsaj do vrste natančno. Če sem opazil en osebk večkrat v enem dnevu, sem to štel kot eno opazovanje.

Prvič sem opazil sokola selca na Tržaški cesti dne 15.12.2003. Do danes sem zbral 79 opazovanj, vsa so s Tržaške ceste. Sokol selec se je zadrževal na antenah stolpnice pri viški gimnaziji in knjižnici Prežihov Voranc, s katerih je prežal na tristoglavo jato mestnih golobov *Columba livia domestica*. Razen ene izjeme so bili vsi opazovani sokoli selci odrasli. Spola nisem mogel ugotoviti. 13.12.2004 in 24.1.2007 sem opazoval dva osebkke. V obeh primerih sta se sokola tudi oglašala in verjetno preganjala. Večina opazovanj sokola selca je bila v decembru in januarju. Večkrat je bil opazovan novembra in februarja, dvakrat oktobra in enkrat septembra (slika 1, slika 2).

Slika 1: Število opazovanj sokola selca *Falco peregrinus* (črni stolpci) in kragulja *Accipiter gentilis* (progasti stolpci) na mesec na Tržaški cesti v Ljubljani med decembrom 2003 in februarjem 2007

Figure 1: Number of sightings of Peregrine Falcon *Falco peregrinus* (black columns) and Goshawk *Accipiter gentilis* (striped columns) per month along Tržaška Street in Ljubljana between December 2003 and February 2007

Poleg sokola selca sem v Ljubljani zbral še 7 opazovanj kragulja. Ljubljani najbližje kraguljevo gnezdišče leži na severnem delu Ljubljanskega barja (TOME *et al.* 2005). Večinoma sem kragulja opazil med letom, dvakrat sem videl, kako je med sedenjem prežal na morebitni plen. V nasprotju s sokolom selcem, ki je čepel skoraj izključno na antenah, je kragulj čepel na robu strehe stolpnice ter na reklamnem panoju Ilirije.

Slika 2: Sokol selec *Falco peregrinus* in siva vrana *Corvus corone cornix*, opažena v južnem delu Ljubljane (foto: J. Figelj)

Figure 2: Peregrine Falcon *Falco peregrinus* and Hooded Crow *Corvus corone cornix* observed in the southern part of Ljubljana (photo: J. Figelj)

Štirikrat sem zanesljivo določil odraslega kragulja, dvakrat mladostnega, dvakrat pa nisem mogel zanesljivo ugotoviti kraguljeve starosti. Vsi opazovani osebki kragulja so bili samice.

Očitno je bilo, da so tako kragulja kot sokola selca v mesto privabili mestni golobi, ki pri obeh zasedajo velik delež v njihovi prehrani (RUTZ 2003A, REJT 2001). V raziskavi v Varšavi so ugotovili, da zasedajo v prehrani sokola selca mestni golobi največji delež pozimi in poleti, najmanjši delež pa jeseni in spomladi (REJT 2001). Poleg obilice plena, ki ga zagotavlja mesto (mestni golobi, drozgi), je mesto zanimivo tudi zaradi kritja, ki ga kragulj s pridom izrablja pri lovu (RUTZ

2003B) To se je potrdilo pri opazovanju kragulja, ki se je spravljal na goloba, čepečega na strehi, pri tem pa izkoriščal kritje sosednjih stavb. Nato ga je neuspešno preganjal 200 m po Tržaški cesti na 5 m višine. Rutz ugotavlja, da so kragulji v Hamburgu manj plašni v središču mesta kot pa na periferiji (RUTZ 2003B). To bi lahko veljalo tudi za sokola selca. Enkrat je neuspešno lovil mestnega goloba in pri tem pristal na pločniku le 3 m stran od prvega mimoidočega človeka. Človek sokola niti opazil ni, sokol pa se tudi ni zmenil zanj in čez nekaj trenutkov spet odletel na prežo.

Iz rezultatov je razvidno, da sokol selec in kragulj najverjetneje ne gnezdit v Ljubljani, zagotovo pa ne v okolici Tržaške ceste, saj so bila vsa opazovanja zabeležena zunaj gnezditvenega obdobja (slika 1). Kljub temu lahko rečemo, da je Ljubljana s svojimi mestnimi golobi in drozgi pomembno prehranjevališče za ti dve vrsti zunaj gnezditvenega obdobja, kar je treba upoštevati pri uravnavanju populacije mestnih golobov, še posebej, če njihovo število reguliramo s kontracepcijo.

Summary

79 sightings of Peregrine Falcon *Falco peregrinus* and 8 sightings of Goshawk *Accipiter gentilis* were recorded in the city of Ljubljana between December 2003 and February 2007. All sightings were recorded outside the breeding season between September and March, most of them in December and January. The main attraction for Peregrine Falcon and Goshawk was the local flock of 300 feral pigeons *Columba livia domestica*. Although the Peregrine Falcon and Goshawk probably do not nest in Ljubljana, the city it is an important feeding site outside the breeding season.

Zahvala

Rad bi se zahvalil Polonci Voglar in Andreju Figlju za posredovane podatke.

Literatura

- REJT, L. (2001): Feeding activity and seasonal changes in prey composition of urban Peregrine Falcons *Falco peregrinus*. – Acta Ornithol. 36: 165–169.
- RUTZ, C. (2003A): Assessing the breeding season diet of Goshawk *Accipiter gentilis*: biases of plucking analysis quantified by means of continuous radio-monitoring. – Journal of Zoology 259: 209–217.
- RUTZ, C. (2003B): Post-fledging dispersal of Northern Goshawks *Accipiter gentilis* in an urban environment. – Vogelwelt 124: 93–101.
- TOME, D., SOVINČ, A., TRONTELJ, P. (2005): Ptice Ljubljanskega barja. Monografija DOPPS Št. 3. – DOPPS, Ljubljana.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL (2004): Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status (BirdLife Conservation Series No. 12). – BirdLife International, Cambridge.

Arrived / Prispelo: 8.5.2008

Accepted / Sprejeto: 29.8.2008